

OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN

POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodí každú nedeľu.	<i>Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.</i>
Na celý rok	4 kor. — hal.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ: VIKTOR HORNYÁNSZKY.	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	2 „ — „		
Na štvrt roka	1 „ — „		
Jednotlivé číslo 6 halierov.			

Tažká operácia.

Krajinský rozpočet.

Dinulú stredú predostrel finančný minister v snemovni vyslancov krajinský rozpočet na budúci rok. Rozpočet tento vykazuje obrovské summy. Prijmy obnášajú 1 tisíc 56 millionov 582 tisíc korún a výdavky o 35.880 korún menej, tedy rozpočet vykazuje týchto 35.880 korún čo zvyšok. Na počiatku ústavnej doby r. 1868-ho krajinský rozpočet bol veľmi skromný; od tých čias rástol s roka na rok, tak že dnes už obnáša vyše tisíc millionov korún. Toto mohutné vzrastanie krajinského rozpočtu je najistejším, najmakavejším dôkazom toho, že sa vlast naša obrovsky rozmáha. Roku 1868-ho obyvateľstvo nebolo by bývalo vstave toľko daní platí, jako dnes, ani keby mu boli exekútori deviatu kožu stiahli. A dnes? Dnes platí dane tieto síce fažko, ale exekútori nemusia z neho deviatu kožu sdrieť.

Ale jako všetko má isté hranice, po ktoré sa dá fahať bez toho aby prasklo, tak je to aj s odanením obecnstva. Dnes sú už všetky sily napnuté, tak že keby ich vláda chcela ešte ďalej pružiť, ľahko by praskla životná sila daň platiaceho obecnstva. Toto veľmi dobre vidí a uznáva aj finančný minister, ktorý v svojej reči dôrazne napomína, že musíme byť obozretní, že musíme držať istú pauzu, istý oddych v dvíhaní výdavkov, jak len nechceme zaviaznuť do bahna deficitu. Dnes sú financie naše ešte v poriadku a môžu zostať aj naďalej bez deficitu, jak prestaneme dvíhať krajinské výdavky, a jak ten čas, behom ktorého nebudeme dvíhať výdavky, upotrebíme k vyneseniu osožných ustanovizní.

Finančný minister nepovedal síce v svojej reči doprosta, čo myslí pod tými osožnými ustanovizňami, ale dalo sa cítiť, že tu rozumel *reformu daní*. Od tejto očakáva bez ďalšieho obfaženia daň platiaceho obecnstva, ba môžeme povedať popri čiastočnom obľahčení tiarch tohože, také zvýšenie krajinských príjmov, ktoré dovoľia vláde, aby na jednotlivé krajinské potreby povolila väčšie výdavky. Finančný minister ani to nerozpovedal do podrobna, jako chce previesť reformu daní; nedržal to teraz za miestne, keď terajší snem bude už len všetko spolu pár mesiacov zasedať a tak nehodí sa k riešeniu tak veľavážnych otázok, za akú možno celým právom považovať reformu

daní. To jedno vieme, že sa reforma daní prevedie na postupujúcom, progressívnom základe. A toto dostačí. Dnes v celej Európe progressívny základ držia všade za najspravodlivejší a tento základ prijala aj naša liberálna vláda. Pomocou progressívneho odanenia chudobě sa značne uľaví a boháči budú vyššiu daň platiť, čo oni ale tak veľmi nepocítia.

Berúc do ohľadu všeobecný hospodársky úpadok, ktorý badať nielen u nás, lež vo väčšej-mensej miere po celej Európe, musíme sa tešiť, že finančný minister bol vstave zadal rozpočet, ktorý ačkoľvek nie veľký ale predsa vykazuje zvyšok. A do ohľadu musíme aj to vziať, že sa ušlo jako dosiaľ, tak aj teraz na zaokrytie všetkých tých výdavkov, ktoré boly dosiaľ vzaté do krajinských rozpočtov. Tedy vláda neumenšila výdavky jednotlivých ministerství, ba práve naopak, riadne výdavky, ktoré sa s roka na rok opakujú povýšené sú na budúci rok zase skoro o celých 13 millionov korún, a tomu zodpovedne zdvihnuté sú aj riadne príjmy o 14 a pol milliona korún, asice príjmy z priamych daní zdvihnuté sú o 4 milliony 600 tisíc korún; potravné a dane z nápojov o 4 milliony, zdvihnuté sú ďalej príjmy zo štemplov, z dohánu a zo soli atď. Vzdor tomu, že sú jak riadne výdavky, tak aj riadne príjmy zvýšené, konečná summa rozpočtu je v pomere k minuloročnému rozpočtu predsa nižšia, lebo sa mimoriadne výdavky a mimoriadne príjmy značne znížily. Pripomenúť musíme, že sú spomenuté príjmy z menovaných daní nie preto zdvihnuté v rozpočte, žeby snád daňový kľúč bol zvýšený, lež preto, lebo následkom dvíhania sa počtu obyvateľstva a následkom rozkvetu hospodárstva, dane tieto samy od seba s roka na rok viac a viac prinášajú.

Vláda postarala sa aj o to, aby všeobecnému hospodárskemu úpadku odpomohla. Tým cieľom prevedie viac investícií, na ktoré bude obrátené 70 millionov korún. Investície tieto zaokryté budú z hotovizne, ktorá sa nashromaždila behom posledných rokov v štátnych pokladniciach. Jako vieme, záverečné účty posledných rokov vykázaly vždy viac millionov zbytku, a tieto milliony použije vláda k tomu, aby dala chudobnému ľudu

zárobok. Tým cieľom zadá vláda osobitný návrh zákona, ktorým bude žiadať povolenie k prevencii udaných investícií.

Finančný minister v svojej reči zmienil sa aj o účinkovaní úverkových spolkov. Líčiac blahodarné účinkovanie krajinského ústredného úverkového spolku, ktorého hlavným povolaním je, aby vidiecke úverkové spolky zaopatruval potrebným lacným kapitálom, vyzdvihol, že krajinský ústredný úverkový spolok odhlasoval jednotlivým úverkovým spolkom 30 millionov korún kreditu. Do sväzku krajinského ústredného úverkového spolku patrí 868 spolkov. Najväčšia čiastka týchto spolkov, ačkoľvek sú hospodárske úverkové spolky, nezaobera sa výlučne poskytovaním úveru, lež podporujú členov svojich aj na inom poli hospodárskeho života, menovite pri zadovážení potravných článkov, zrna na siatie, strojov a pri odpre-daji plodín. Krajinský ústredný úverkový spolok aj posiaľ dosiahol veľmi prajné výsledky. A práve preto — hovorí finančný minister — s poľutovaním hľadím na ten pohyb, ktorého cieľom je, aby čím viac úverkových spolkov utvoril, ktoré nepatria do sväzku krajinského ústredného úverkového spolku, asíce tak, že spolky tieto spočívajú na čisto vierovyznanskom základe. S poľutovaním vidím toto, — hovorí — lebo ačkoľvek nepochybujem o vznešenej a dobrej vôli patričných, predsa sa bojím, že sa tie malé sily, ktoré v našom spoločenskom živote sú naporúdzi k spolkovým cieľom, roztratia a s druhej strany aj toho sa možno obávať, že takéto spolky, jak nemajú dobrý základ, penechané na seba nevydržia konkurenciu, lež padnú a tak v špatnom svetle predstavujú zásadu spoločovania sa.

Minister, jako vidno, ostro odsúdil tu pokračovanie ľudovej strany, ktorá tak chce zakladať úverkové spolky, že do nich prijme iba katolíkov. Takúto úzkoprsosť musí každý odsúdiť. Pri zakladaní úverkových spolkov, ktorých priateľmi sme aj my, nesmie prísť nikdy do reči náboženstvo, ktoré patrí do kostola, nie ale do peňažných spolkov.

Finančný minister v svojej dlhej reči úprimne ukázal peňažitý stav krajiny, ktorý nateraz ani najmenej neposkytuje príčinu k obave, ktorý nás ale napriek tomu upomína, aby sme mysleli aj na zadné kolesá. Reč ministra počúvali vyslanci všetkých stránok s tou najväčšou napnutosťou a prinútení mu boli za pravdu dať vo všetkom.

Slovo k rodákom.

Zdá sa, že prajne svitá u nás i verme, že blízky je deň. Všetko dobré z hora pochádza. To dokázalo sa aj v našej krajine. S vladárením Széllovým skutočne nastala nám nová boba, doba postarania sa o všetkých na každom poli a v každom kúte. Dnes sme všetci jednaké deti a nielo viac popeliek. Hospodár a malý remeselník boli oné popelky od dávna, menovite ale hospodár, lebo kým všetko zdraželo a všetko do ceny prišlo, dotedy výrobky a plodiny hospodárske nie žeby boli v cene zrástly, ale ešte značne upadly a následkom toho aj hodnota pozemkov klesla.

A keď hospodári, gazdovia upadajú, keď títo groša nemajú, trpí každý: pán, kupec, remeselník, podujimateľ. Následky tejto pravdy cítili sme všetci a predsa mnohé roky nikomu ani na um neprišlo aspoň čo by pomyslel na odpomoc. Terajšej vláde prislúcha česť šľachetného započatia. Minister Darányi neunavnou usilovnosťou pracuje na sriadení pomerov hospodárskych a na odstránení prekážok vývinu hospodárskeho. Začiatok tedy zas len z hora prišiel a za ním nasledovalo prebudenie sa kruhov hospodárskych k sebaobrane i k sebebomoci.

Ani Otec nebeský nepodporuje lenivcov a darebákov, bárs jemu všemohúcemu snadné by bolo starať sa aj o nich, tým menej môže urobiť jeden minister, žeby sám, bárs ako mocný a bárs aj s výdatnými prostriedkami štátnymi všetko razom k dobrému premeniť mohol. Tu zvlášte platí použitie porekadla: «pomáhajte si sami, aj vláda vám pomôže.» A hospodári naši porozumeli duchu času i chytili sa k práci. Hospodársky sjazd v Košiciach vydržiavaný je dôkazom toho. On je tá mnohosľubná zora, ktorá poľnému hospodárstvu nášmu deň znamená i zdar sľubuje. A dá Pán Boh, že i donesie.

Bolo tam počuť mnoho vážnych rečí o úpadku hospodárskeho stavu, o jeho príčinách, jako aj o prostriedkoch prajnej odpomoce. V domnení, že krajinská jednota hospodárska postará sa o to, aby sa tieto reči staly i ľudu prístupnými, my z pomedzi mnohých na tento čas tuná len dve závažnejšie otázky pripomenieme.

Prvá otázka je rozdrobenie pozemkov. Srdce žiaľom puká človekovi, menovite na našich Horniakoch, keď pozre na naše polia. Na miesto ta biel roľných vidí úzke stužky tiahnuť sa jednu popri druhej. Zhusta i také pozemky vidno, ktoré sotva 4—6 brázd obnášajú a mnohý gazda svoju roličku nie preskočí ale tichúčko prekročí. Pole deliace brázdy ale sú široké, často ako kanále, lebo biedny gazda aby svoju pôdičku ratoval, nerozorie pozemok ale do hrbca orie a tak deliaca brázda je vždy hlbšou a širšou. Sú chotáre, v

ktorých tieto brázdy štvrtinu ba snád aj tretinu plochy chotárnej obnášajú následkom svojho nesmierneho množstva. A tento neblahý zjav nie žeby sa umenšoval, on ešte zrastá a veselo rásť bude i ďalej. Následkom odpredajov a dedičenia i najmenší majetok vždy viac a viac spolumajiteľov dostáva, a títo sa nedelia na kusy, lež každý pozemok pozdĺžine rozcapartia. Má to — pravda — svoje závažné príčiny. U nás pozemky nie sú vo veľkých dieloch jednako dobré a rovnej hodnoty i ceny. Často jeden a ten samý pozemok, keď sa s roviny-údolia prez kopce do vrchu tiahne, sám v sebe i do šiestich pôdnych tried patrí, tak že na kratiny úľubne podeliť sa nedá. Tomuto len kommasácia môže odpomôcť, táto ale je farbavá, nesmierne drahá a čo je najsmutnejšie pri dnešných pomeroch, každých 20 do 30 rokov by bola potrebná. Tomuto nepriaznivému položeniu by len ustálenie majetkového minima odpomôcť mohlo.

Druhá vážna otázka je spôsob dedičného práva. Dedičenia u nás je zákonné a závetné (testamentárne), toto posledné ale obťažné je takzvanou povinnou účasťou. Keď pozostaviteľ testament neurobil, dedia jeho zákonní nápadníci v prvom rade postupníci na dol, tedy dietky, vnukovia atď. potom rodičia a konečne rodina bočná v zákone ustálené dľa osoby alebo kmenu rovné účasti. Testamentom ale postupníka: dieťa v zákone určených hraniciach len z polovice možno vydediť. Čo z toho nasleduje? Nasleduje často to, že — keď je otec zámožný, ba bohatý — dietky spoliehajú sa na istotu hojného dedičstva: rodičov menej ctia, menej vážia, neposlúchajú, pritom ale zahŕajú, o budúcnosť sa nestarajú, iba že často na budúce masťné dedičstvo u nesvedomitých úzerníkov dlhov narobia.

Náš snem v blízkej budúcnosti zaoberať sa bude aj s riešením dedičného práva. Ako žiadúco by bolo, keby testamentu dané bolo úplné právo. Veď rodinná láska a rodičovský cit zvlášte tak sväté veci sú i nášmu ľudu, že sa niet čo obávať slobody testovania. Rodič dieťa svoje, dobré dieťa rodiča istotne nevydedí, ale mal by slobodu rozhodovania s majetkom. Rozum a skúsenosť by rozhodovali a mala by platnosť i zásluha. Tak by sa potom majetky natoľko nedrobily; rodičia by dietky k remeslám a obchodu vychovávali, a dietky samé, znajúc právo rodičov, väčšmi by sa ich pridržaly, týchže poslúchaly a hneď od mladosti o budúcnosť svoju by i sami pečovali.

Skrze to by vyhral i národ i vlasť, lebo pričínlivejších, spofahlivejších a otúženejších synov a občanov by mali.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Zasadnutie snemu. Snemovňa vyslancov nebude od 16. do 21. októbra zasedať. Stalo sa to preto, aby jednotlivé odbory hlavne ale finančný, mali tým viac času k pojednávaniu k nim upravených návrhov.

Reforma ministra orby. Minister orby majúci pred očima hospodársky význam pestovania ovocných stromov mieni sa už najbližšie postarať o to, aby v obore štátnych lesníckych úradov na takých vidiekoch, kde sú okolnosti prajné udomácneniu a pestovaniu ovocinárstva, byly založené aj ovocinárske školky, z ktorých sa budú štepíky gazdom rozdávať. — Ponevác ministromi nestoja iné také medzítka k službám, na ktoré by mohol sveriť pestovanie týchto stromových školičiek, poverí spravovaním týchže štátne lesnícke úrady.

Minister vnútra a evidencia nad cudzimi. To nariadenie zákona znejúceho o obciach, aby boli v evidencii držaní jak do obce príslušní, tak aj osadzujúci sa a cudzí, málokde zachovávajú. Minister vnútra teraz nariadil, aby väčšie mestá sriadily oznamovacie úrady (bejelentési hivatalok) a aby sa hneď prichytily k predpraciam.

Záverečné účty z roku 1899-ho. Ministerský predseda 10. októbra predostrel snemu záverečné účty z roku 1899-ho. Výsledok krajinského hospodárenia napriek tomu, že rok 1899. musíme považovať v hospodárskom ohľade za jeden z tých najnepriaznivejších, je celkom uspokojujúci. Pred 5—6 rokami vykazovaly síce záverečné účty 30—50 millionov zlatých zbytku, rok 1899. uspokojí sa so skromnou 15 millionov 962 tisíc zlatých obnášajúcou summou, a s touto summou uspokojíme sa mileradi aj my.

Aby sme mohli tento výsledok zaslúžene oceniť, musíme poukázať na to, že krajinský rozpočet na rok 1899-ty vykázal síce 51.157 zlatých zvyšku, lenže behom roku bolo povolené mimo rozpočtu 16 millionov 901 tisíc zlatých výdavkov a 3 milióny 608 tisíc zlatých príjmov, tak že záverečné účty mali vlastne vykázat 15 millionov 241 tisíc zlatých deficitu a ponevác miesto toho vykazujú 15 millionov 962 tisíc zlatých zbytku, tak je konečný výsledok o 29 millionov 203 tisíc zlatých prajnejší. Tento prajný výsledok bol len tak možný, že príjmy v skutočnosti byly o mnoho väčšie, než jako byly do rozpočtu vzaté. Tak medzi iným priame dane doniesly o 16.700.000, potravné dane o 11.585.000, štemple o 1.274.000, právne poplatky o 5.442.000, dohán o 2.328.000 zlatých viac.

Vyznačenie bývalých predsedov snemovne veľmožov. Jeho veličenstvo kráľ bývalému predsedovi snemovne veľmožov grófovi Tiborovi *Károlyimu* a podpredsedovi barónovi Bélovi *Vaymu* za uznanie ich dlhšieho a výsledného účinkovania udelil rády železnej koruny

prvej triedy a podpredsedovi Alojsovi *Daruvárymu* za jeho služby vyslovil kráľ svoje najvyššie uznanie. — Úradný časopis zároveň priniesol vymenovanie Klementa *Ernusztu* nového podpredsedu snemovne veľmožov za skutočného vútorného radeu.

Nová ľudová strana. Teraz, keď sa všeobecne myslí, že nové voľby prevedú sa budúceho roku v apríli alebo v máji, povstávajú nové strany. Tak len tieto dni založila sa v hlavnom meste nová strana, ktorá pod názvom „demokratická strana“ chce skúsiť svoje šťastie a teraz zase sa utvorila novšia strana a to pod názvom „Osemaštyridsiatnická ľudová strana.“ Táto nová strana od jestvujúcej ľudovej strany delí sa tým, že snemová ľudová strana vo verejnoprávných záležitostiach stojí na základe vyrovnania, kdežto nová osemaštyridsiatnická ľudová strana stojí, ako už i jej názov poukazuje, na základe zákonov z r. 1848. s takým však vysvetľovaním, ako tie zákony vysvetľuje Gabriel Ugron, ktorý uznáva spoločné záležitosti a berie účasť na delegáciach. Sám Ugron ale od tejto novej strany stojí ďaleko.

Z Číny. Z Číny došli zprávy ešte nič takého nedeľujú, čo by dovoľovalo uzatvárať na blízky pokoj. Zástupci mocností radia sa ešte vždy o pripravách ku vyjednávaniu o pokoj, ale nevedia sa nijako dohodnúť. Jeden žiada to, druhý iné od Číny, každý zástupca bráni záujmy svojej vlasti a ponevác sa záujmy mocností v Číne križujú, ťažko sa im je dohodnúť. V severných častiach Číny, kde pustošili boxeri je už vraj ticho, ale teraz v južných provinciách povstali Číňania proti cisárskej rodine, ktorú by radi odohnali. Títo povstalci nebantujú kresťanov, ale rabujú úrady čínske a úradníkov prenasledujú. Proti povstalcom ide riadne čínske vojsko. — Nuž v Číne sú nanajvyš povážlivé pomery, na severe mordujú Číňania cudzincov, a na juhu úradníkov cisárskych.

KRAJINSKÝ SNEM.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 10. októbra.

Dnes predostrel finančný minister v sprievode tri hodiny trvajúcej reči krajinský rozpočet na budúci rok. Finančný minister najprv oboznámil snem so záverečnými účtami z roku 1899-ho, ktorých výsledok najdú ct. čitatelia medzi politickými chýrami. Čo sa týče samého rozpočtu, ten sa vo veľkom podobá rozpočtu na bežiaci rok, ačkoľvek sa riadne výdavky každého odvetvia zdvihly, vyjmúc finančného ministerstva. Tak pozdvihly sa výdavky na spoločné záležitosti (kvóta) o 2,561.121 korún, 5.100.000 korún vyžaduje uvedenie nových zákonov. Ministerstvo vnútra budúceho roku bude potrebovať o 883.537 kor. viac, z čoho krem iných odvetví tohto ministerstva stolice dostanú 373.391 kor. Riadne výdavky ministerstva financií klesly o 6,055.629 korún, lebo na razenie peňazí o 1,044.642 menej treba, podobne o 5,856.566 kor. menej sa ztroví na štátne železodielne. Bude treba ale viac vydať na finančné direkcie a rozmnožené daňové urady o 48,943

kor., na financov o 127.006 kor., na rozmeranie katastru 80.000 kor. Ministerstvo obchodu bude mať viac výdavkov o 12 millionov na polepšenie platu a rozmnoženie osobníctva pri železniciach, pošte a telegrafe, ale bude mať o 14 millionov viac dôchodkov. Trovy ministerstva orby na pozdvihnutie hospodárstva zväčšia sa o 2,793.832 korún. Riadne výdavky ministerstva výučby vyžadujú o 1,978.203 korún viac. (Pochvala), lebo v budúcom roku postaví sa zase dvesto nových ľudových škôl, čo vyžaduje 560.000 korún a krem toho je potreba rozmnožiť a zväčšiť aj iné kultúrne ústavy. Ministerstvo pravosúdia potrebuje o 509.037 korún viac. Ministerstvo honvédstva potrebuje o 304.97 kor. viac, z čoho väčšia časť padá na honvédske vojenské školy.

Minister potom prešiel na dôchodky a dopodrobna poukazuje, ktoré pramene viac donesú. Dôchodky ministerstva financií vzaté sú o 4,097.421 kor. vyššie; dôchodky ministerstva obchodu o 9,032.689 a dôchodky pravosúdia o 240.508 korún tiež vyššie. Súhrnným počtom výdavky präliminované sú na 1,056,546.417 korún, kdežto príjmy na 1,056,528.279 korún a tak ukazuje sa zvyšok 35.862 korún. (Pochvala).

Čo sa týka reforiem minister oznamuje, že najbližšie predostre návrh o snížení dane od piva. Ďalej návrh o reforme priamych daní je už hotový a bude predostrený budúcemu snemu, keď ho bude možno cbladnokrevne pojednávať. Posledné mesiace snemu nie sú k tomu síce. Návrh zákona o baňach je hotový a v tomto bude riešená aj otázka uhlia. Ďalej oznamuje návrh o potrebných investíciach, ktoré sa zaokryjú z hotovosti štátnej pokladnice. Na železnice, cesty, novú budovu ministerstva financií atď. atď. obráti sa okolo 70 millionov korún. Minister potom prizvukoval, že z reálne zostaveného rozpočtu je zrejmé, že rovnováha v štátnom hospodárení i na budúci rok je zabezpečená, čo je ostatne i hlavnou snahou vlády. Potom rozpovedal jako napomáha štát krajinské úverkové spolky a odporúčal tiež do pozornosti všetkých kruhov. Konečne prosí snem, aby rozpočet upravitel k finančnému výboru. (Ľljenovanie).

Zatým prešiel snem na pojednávanie návrhu o gazdovských úradníkoch. Pri pojednávaní navrhnuté, bolo, aby tento návrh zákona vyžadoval, že hospodárskym úradníkom v Unorsku môže byť len uhorský občan.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 11. októbra.

Dnes sa pokračovalo v pojednávaní návrhu zákona o pomere medzi statkármi a hospodárskymi úradníkmi. Po reči ministra orby *Darányiho*, ktorý poukázal nato, že sa vláda postarala najprv o poľnohospodárskych robotníkov a teraz týmto návrhom chce sriadiť pomer medzi statkármi a úradníkmi, bol návrh vo všeobecnosti prijatý. Na podrobnom pojednávaní súčasnilo sa viac vyslancov, ktorí zadali viac opráv k návrhu. Z týchto niektoré väčšina aj prijala, s čím sa pojednávanie návrhu skončilo.

Zatým sa prešlo na pojednávanie návrhu zákona potľubujúceho sa na sbieranie objednávok a obchodu na splátky. Dnes prišiel k slovu iba referent hospodárskeho

odboru *Rosenberg*, ktorý odporúčal návrh k prijatiu z hospodárskeho stanoviska.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 12. októbra. Na dennom poriadku bol návrh zákona o sbieraní objednávok a o obchode na splátky.

Peter *Matuska* čo referent pravosúdného odboru odporúčal návrh k prijatiu z právneho stanoviska.

Béla *Barabás* návrh nepovažuje za dostatočný. Žiadal by si, aby cudzozemskí agenti boli vykázaní z Uhorska. Naš obchod a priemysel klesá a toto zamedziť možno dľa rečníka len zavedením samostatného colného územia.

Frauc *Frey* s radosťou víta návrh, lebo tým sa budú chrániť záujmy tak zvaných malých ľudí. Rozpovedal, ako zaplavujú cudzozemskí obzvlášť ale rakúski agenti Uhorsko a jako cudzozemské články predávajú za domáce. Rečník je presvedčený, že sa týmto návrhom položia brázdce šnďierstvam cudzích agentov a preto návrh prijíma.

Móric *Mezei* z liberálnej strany hovoril proti návrhu. Dľa Mezeiho tento návrh nesrovnáva sa s liberalismom. Potom hovoril o zlom položení obchodných agentov, ktorí vnesením tohto zákona vystavení budú prenasledovaniam. Uznáva, že sú medzi nimi aj ľudia bezočiví, ale kam by sa zašlo, keby každého takého zavreli na mesiac. A toto právo bude mať v moci minister pravosúdia. Návrh neprijíma.

Minister pravosúdia *Plósz* odpovedá Mezeimu, že práve trest jednomesačného väzenia je potrebný proti cudzozemským agentom. Výrok uhorských súdov bude možno uplatniť aj v cudzozemsku.

S tým sa zasadnutie skončilo.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 13. októbra. Pokračovalo sa v pojednávaní na dennom poriadku vyššieho návrhu. Gejza *Polónyi* prijíma návrh ač neočakáva od neho nejaké veľké napomoženie vlastenského obchodu a priemyslu. Viedeňské firmy budú si zakladať po uhorských mestách filiálky a tak budú zaplavovať krajinu svojimi výrobkami. Pochybuje, že sa tento zákon bude s celou prísnosťou prevádzať. Treba najprv vyniesť zákon o podomnom kupectve. Návrh prijíma.

Š. *Visontai* prijíma návrh, lebo tým sa popravi položení strednej triedy vo vidieckych mestách. Popiera, žeby tento návrh nameraný bol proti jednej triede, lebo o cestujúcich agentoch ako o osobitnej triede hovoriť nemožno. Ponevác návrh zlepšil položení obchodníkov a priemyselníkov krajinských, prijíma ho.

Frauc *Major* s radosťou víta návrh, lebo ďalšie garázdovanie agentov ďalej trpeť nebolo možno a tu bol čas niečo urobiť proti nim. Prijíma návrh.

Potom nasledovali interpellácie.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 15. októbra. Na dneskajšom zasadnutí Peter *Matuska* odpovedal na námietky vnesené proti pojednávanému návrhu. Teraz sa ujal slova minister obchodu Alexander *Hegedüs*. Vy-

blásil, že tento návrh je len prvou čiastkou tej akcie, ktorú započal tým cieľom, aby uhorským priemyselníkom v Uhorsku zabezpečil odbyť ich výrobkov. Preceňovať význam návrhu neslobodno, lebo veď je len čiastkou, ale žeby nič nestál, ako sa vyslovil Barabás, riecť nemožno. Pravdepodobne trochu väčšmi ho cení i Barabás, lebo veď návrh odhlasuje. Kupci s radosťou prijali návrh ba prv než ho podal, žiadali si takýto návrh. Na námietky Polónyiho, že zákon bude možno obísť cestou podomného kupectva, poznamenáva, že sú v návrhu také prísne poriadky, ktoré nakoľko len možno znemožnia prechmaty a ani tresty nie sú také ľahké, ako to bolo tu predneseno. Pri podomnom kupectve sú síce výnimky, ako je zabezpečenie podomného obchodu pre slovenských pláteníkov, drotárov atď. ale tie sú tak čiste vyzdvihnuté, že pod ľubom tohto práva znemožnený je podvod iných agentov. Móric *Mezei* chce, aby sa nestalo nič agentovi preto, že ľuhá, lebo veď i v insertoch sa ľuhá. To nemože byť príčinou, aby sme tam, kde možno, nelapili ľhára. Insert, oznam je verejný, za ktorý ručí zaznačený obchodník. Návrhom chce docieľiť pozdvihnutie obchodu na vidieku. Móric *Mezei* hovorí ďalej, že sa návrh nesrovnáva s liberalismom. Minister na to poznamenáva, že liberalismus neslobodno so všetkým pomiešať. (Pochvala.) To najviac škodí liberalismu. Neslobodno dovoliť, aby sa pod rúškom liberalismu páchaly zneužívania. (Pochvala.) Keď fabrikant chce svoje nové články uviesť medzi publikum, nech to nerobí cestou agentov, ale cestou kupcov. I sami obchodní agenti v celosti prijímajú návrh a schvaľujú ho.

Opätuje, že návrh je prvá čiastka akcie v záujme vlastenského priemyslu. Prosi prijať návrh.

Na to snem jednohlasne prijal návrh za základ podrobného pojednávania.

Pri podrobnom pojednávaní zostrily sa ustanovizne proti cudzozemským agentom. Po prijatí návrhu bolo zasadnutie skončené.

Zasadnutie snemovne magnátov dňa 13. októbra. Po letných prázdninách vydržovali dnes aj magnáti zasadnutie. Jediným predmetom dneskajšieho zasadnutia bolo oznámenie meny predsedníctva. Najstarší člen snemovne magnátov, reformátsky biskup Áron *Kiss* zaujal predsednícky stolec, načo byly prečítané dva kráľovské rukopisy. Prvým reškriptom prijíma kráľ podakovanie sa dosavadného predsedu grófa Tibora *Károlyiho* a dvoch podpredsedníkov, druhým ale vymenúva za predsedu grófa Albina *Csákyho*, za 1-ho podpredsedu Klementa *Ernusztu* a za druhého podpredsedu baróna Kolomana *Keményu*. Nato podpredseda *Ernust* zaujal predsednícky stolec a navrhol, aby snemovňa vyslovila vďaku predošlému predsedníctvu. Po prijatí návrhu bolo zasadnutie zakľúčené.

D u m a.

Domnieval som sa byť kvietkom,
Ktorý v skrýši korún kvitne,
Kým ho kosa čiernej ženy
Rozkazom Pána nevytne.

Myslel som si, vtáča že som,
Ktoré v stínu lesov spieva,
Čo sa vlastnou piesňou kŕmi,
Nepoznaním priodieva.

Nazdal som sa, že som prameň,
V kúte brala čo sa prúdi;
Jehož voda po pár krokoch
Zase len pod zemou blúdi.

— Mýlil som sa: kvietok našiel
Bruchopasný, žravý statok;
Vtáčka v kľetku väzniť chcel svet,
Ba aj upiecť naostatok.

No a prameň, — tí čo z neho
Neraz čerstvú vodu pili:
Sebävoľne — neúprosne
Jak len mohli, — zakalili.

Teraz vidím, že i ja tiež
V živom žijem žitia prúdu:
Neutekám, — podrobím sa,
Ba aj teším sveta súdu.

Nie som ničím! — znova vznikla
Smelosť v hrudi, žiar na líci:
K sebapoznaniu ma vhnali
Pomluvači — klebetníci.

Zakladajme úverkové spolky!

— Radí: *Kysučan.* —

(Pokračovanie.)

— Teda veru — riekol Martin gazda —
Káčerovčania si veľmi fažko zaopatřili peniaze.
Väčšina — čo máme tajf — upejú v pazúroch
úžernických, iní majú zas majetok zaintabulovaný
na stránku mestských peňažitých závodov, že viem
nevymotajú sa z toho v svojom živote.

— No, vidíte, jaké smutné vyznanie. Teda
ja len to poviem, že spolky majú ten cieľ a
osoh, aby: po 1., gazdovia nezaopatřovali si odteraz
peniaze tak náramne draho a s veľkými fažko-
sfami; po 2., aby ste naďalej neupeli v pazúroch
úžernických, aby ste ani vo veľkých peňažitých
závodoch neboli tak zaintabulovaní, jako ste pove-
dali. Majú ešte aj tretí osoh, veľký, veľmi veľký
osoh, ale ten teraz nevyzradím. To chcem, aby
bič na konci plesknul.

Gazda Martin Žitňanský pohladkal si fúzy,
lebo tak sa zdalo, že mu pán učiteľ priveľmi do
duše vrazil, potom po malom rozmýšľaní takto
vravel:

— Jestli som dobre pochopil reč, tak si to
vysvetľujem, že teda my sami by sme mali pe-
ňažitý ústav založiť.

— Nehovorte tak, Martin. Hospodársky úver-
kový spolok treba založiť. Ale dobre rozumejte,
že tento spolok má celkom inší cieľ, nežli druhé
peňažité ústavy. Účastinári preto ich zakladajú,
aby mali zisk, aby čím viac dividendy mohli dať
účastinárom. Ale hospodárske úverkové spolky
nemajú za cieľ zisk, ale v prvom rade, aby svo-
jim členom pomáhaly, aby im ľahkým spôsobom
poskytly požičku.

— Bez všetkého zisku?

— Zisk bude dozaista a skutočne aj je, kde
už takéto spolky účinkujú. Ale medzi členov sa
len malá čiastka zisku rozdelí. Ostatná čiastka zo-
stane čo rezervný kapitál. Keď ale rezervný fond
bude už tak veľký, že je spolok celkom zabez-
pečený, vtedy zo zvyšku platia gazdovia obecniu
a cirkevnú daň.

— To by bolo veru veľmi dobre práve v
našej obci, kde sa takéto dane so dňa na deň
dvíhajú . . .

— Martinko, myslím, nateraz sme dosť vy-
právali. Lebo ešte mám mnoho hovoriť. Ani vr-
tinu som nepovedal z toho, k čomu je t o

spolok dobrý. Ale, jestli budúcu nedel'ú zas prijete, ešte lepšie túto vec rozoberieme.

— Srdečne ďakujem — povedal Martin gazda. — Ale nech mi dovoľia, aby som priviedol aj p. rychtára, môjho kmotra, no a ešte aj boženika

— Dovolím vám Martine. Ja ale v stredú navštívim jedného môjho priateľa, ktorý už dávno založil takýto spolok.

Martin Žitňanský dostal svojmu slovu. Nasledujúcu nedel'ú popoludní dostavil sa náležite ku pánu učiteľovi, jako ruka na dobrých hodinách. Došiel s ním pán rychtár aj kmotor. Ani boženik nevystal.

Jako sa usadili, Martin chlúbiac sa riekol:

— Povedal som aj týmto počestným spoluobčanom svojim predošlý rozhovor.

— Veľmi sa tomu teším, — odvetil pán učiteľ. — Teda odrazu začnime.

— Veru dobre bude!

— To som povedal, však ver: hospodárske úverkové spolky — medzi iným — sú na to, žeby nemusel gazda odteraz požičku s takou ťažkosťou vymáhať.

— Veru to nenie maličkosť.

— Aj vy znáte tú pravdivú výpoveď, že «čas sú peniaze!»

— Známe, peniaz je to veru.

— No, ja teda poviem, že na pr. Žitňanský potrebuje požičku. Peniaze veru, pri našich okolnostach, len v mestskom peňažnom ústave môže dostať. Teraz si len pomyslíte Martinko, koľko času, starosti, ustávania vás to bude stáť, pokiaľ túto požičku dostanete. Mesto je na tri hodiny od nás vzdialené. Musíte ísť na voze. Aj lichvu musíte odtrhnúť od práce. Dajme tomu, že aj zmenka (veksla) je v poriadku. Aj dvaja žiranti sú podpísaní, tak zaopatrený prídete do mestskej sporiteľne. Tam je veľký obchod. Môže sa stať, že ešte v ten deň vás neodbavia. Musíte tam sedieť. A potom koľko ráz sa stane, že žirant nenie dobrý, odvrhnú. Alebo to žiadajú, aby ste priniesli hárok gruntoknihovný. Keď prinesiete, vtedy vysvitne, že takový nenie v poriadku. Nech sa ho páči s veľkými útratami do poriadku priviesť.

— Aj tak sa prihodilo, máme dosť príkladov.

— A ja viem, — pokračuje pán učiteľ, — keď aj traja meškali v meste pre dvesto korún. Keď potom dostali peniaze, zašli si na pohár vína do krčmy a tam sa tak kmotrovci kormútili, že keď prišli domov, nemali ani peňazí ani súkna.

— Viem už, na koho pán učiteľ cielia...

— Nechajme to. Ale aj také viem, že sa gazda s takým pokutným pisárikom pojednal, aby mu zaopatril požičku, ktorý si potom jak náleží dal zaplatiť svoje ustávanie.

— Tak je, opravdu je tak!

— No, vidíte, keď možno na mieste dostať požičku, toto všetko sa nie veľmi môže stať... Teda to je len predsa dačo, však ver?

— Veľa, — odvetil pán rychtár.

— Ale poďme ďalej. Nepotrebuje každý gazda stovky. Koľko ráz by mu bolo spomoženo, keď by tak napochytre 50—60—80 korún, bárs aj na krátky čas mohol dostať. Pre tento obnos potom nemôže ani gazda ísť do mesta, lebo veď intabulácia mnoho stojí, potom veksla zas je mrhanie času. Jak dobre by bolo v taký čas obrátiť sa na miestny alebo blízky úverkový spolok. Lebo tam dostane, keď je človek na mieste! To ale v obci veru vedia, že či je Žitňanský na mieste, možno-li niečo dať na jeho čestnú striezlivosť. Že načo troví svoje groše, či gazduje atď.

— Ale môže dostať v úverkových spolkoch prípadne aj viac, lebo členovia spolku poznajú dobre jedon druhého, aj to znajú, koľko ktorý vládne.

— Dajme tomu, Ján Malík zajde do mesta, vyzdvihne v sporiteľni požičku na intabuláciu. Perse tak snadnejšie dostane, ale aj snadnejšie troví. Povedzte len Malíkovi:

— Hej, chlape, nebude to dobre keď chodíš po krčmách!

— Pravda to odpovie: «Čo vás je do toho, netrovím vaše.»

— Keď ale vyzdvihne u nášho úverkového spolku, gazdovia sú veru pozorní, hľadajú na čo troví? A keď by začal márnif, veru že mu poklepú na nos.

— Nie tak, hej, nemárniš tvoje, ale naše, lebo aj my sme dobre stáli za teba. Potom dobre majú, že pozorujú na Malíka, jako ktorý potrebuje tútora. Ale pozorujú veru aj spoločne jedon na druhého. Tak ani zaručenie nebude s takým nešťastím chodiť, nebude tak nesmierné «ručiteľ — plať!» Teda však ver je aj toto dačo?

— Ale už je čas, že čo sme zorali, aby sme to aj zabránili. Pravda minule sme nahliadli, že gazdovia potrebujú úver. Aj to, že len lacný úver je na ich dobro. Ale veru aj to, žeby si tento úver možno čím ľahšie zaopatril mohli.

— Teda teraz sa vás pýtam, či gazdovské úverkové spolky môžu vo všetkom tomto byť k dobru gazdovi...

— Áno, celkom áno.

— Dávajú lacnú požičku — pokračoval pán učiteľ. — Lebo vieme, že na jakú výhru môžeme pracovať. Vieme, že koľko peňazí usporíme na čase. Dávajú snadno a práve vtedy, keď gazda potrebuje.

— Teda keď je to takto, vtedy veru tieto

úverkové spolky môžu aj tomu zodpovedať, totiž druhému cieľu, že: vytrhneme z úžernických pazúrov dedinského gazdu.

— Budúcu nedeľu zas poviem jakým spôsobom.

(Pokračovanie nasleduje.)

DOPISY.

Kolárovice, v októbri.

Otený Pán Redaktor!

Uctive prosím o uverejnenie týchto pár riadkov. Som tunajší občan a pretože som furmanom, tak môžem písať, jaké časy u nás žijeme. Máme, žiaľbohu, také cesty, že snáď ani v Indii v terajšom stolytí horších nenie. — Tohoto roku síce robili naši úradníci cestu, a síce sám pán rychtár, podrychtár Slaninka, boženici Keco, Hlaváč, Sumega a Mičjenka, ale nech nás Pán Boh chráni, aby sme ochoreli a sa museli po tých spravených cestách vozit, po ktorých temer voz vezúcim koňom chcú zuby vypadat. Mosty máme všade polámané, tak že človekovi aj zápraži hrozí nebezpečenstvo. Jedine Sivko, chvála mu, svojej úlohe svedomite zodpovedal a spravil kúsok cesty, ktorá ani lepšia byť nemohla.

Veru je to smutno, keď je u nás veľká obec, ktorá číta 536 čísel a nemáme ani tak dobrej cesty jako Cechov. Trpí pod tým celá obec, ale najviac my furmani, keď by sme mohli na ľahší spôsob dva razy toľko zarobiť, jako teraz. Sú u nás drevové manipulácie a so všetkých strán poskytujú sa nám zárobky, keby sme len po cestách vozit mohli. Druhej, tak zanedbanej obce v každom ohľade asnaď v trenčianskej stolici nieto.

Podrychtár predal bez riadnej licitácie obecného dreva za 30 zl., za ktoré kupec hneď od Mičtuku zo Štiavniky bez všetkého nákladu 60 zl. dostal, mohla mať obec aspoň na jedon zlámaný most 30 zl.

Jestli tento dopis nepomôže, na vlastné útraty vyvediem na tie cesty a na tie mosty komissiu. Ja žijem z furmanky a som jako všetci iní, náramne oškodený, a som veru k tomuto písaniu od viacerých furmanov a občanov požiadaný. S úctou Furman.

Dolný Liptov, 14. októbri.

Vysokoctený Pán Redaktor!

Ráčte mi odpustiť, keď ja najradšej sám seba vidím, a preto pár slov o sebe poviem. Cez celé leto ma štekli tak, ako aj po minulé roky. Oddychu celé leto mal som málo, lebo vo dne dynamit pehali do mňa, v noci tu i tu ma prebudil niektorý pöcestný rozprávajúce všeličo. Tak sa stalo aj po tieto dni, vlastne už bolo sa zmrklo, keď niekoľko Lúžňanov išlo po pri mne, shovárajúce sa nasledovne:

Jeden z nich riekol: „Ja neviem, ten farár, keby mal trochu citu, nuž by sa dávno bol vzdialil z našej obce; veď takéto škandále sa v žiadnej obci nerobia, aké sa u nás robia. Pozrite len, i teraz mu tá opica všetky obloky pobila, ešte aj na šparherte. A keby sa to nebolo aspoň vtedy stalo, keď pán kanonik u nás boli; môžu sa pán kanonik na svoje vlastné oči presvedčiť, čo my máme s ním za trest.“

Druhý na to: „A keby len nebola tak mrzko vykrikovala, veď už hádam nieto mrzkejšieho slova na svete, ako tá nadávala.“

Tretí: „Ja myslím, že teraz už ideme k pánu biskupovi po štvrtýkrát, a našu prosbu neodhodí, lebo mu musíme pohroziť aj niečím, ku príkladu tým: že vystúpime z katolíckej na luteránsku vieru, jestli nám ho nevezme.“

Na to hneď na druhý deň zas sa dívam na Paračku, a tu vidím pána farára dolu a pána dra Makovického hore Paračkou ísť. Akési nedorozumenia chceli medzi sebou vyrovnat, a to hneď. Div, divúci, pán farár Janovčík vyvolal pána doktora na duell, len to bola chyba, že hneď nemali sekundantov. Čo mali robiť, pán farár dolupodpísaného si vyvolil a pán doktor zas veľkého Kohúta z Martinčeka. Len ešte chýbali lekári, ktorí by liečili v páde poranenia. Vec bola náhla, nesmela sa ďalej pretahovať, tak aj bez lekárov bol duell a to na palice. Prednosť mal pán doktor a napadol on tak, že pán farár nemohol pokračovať v duelli, lebo bol veľmi ranený. Prvú pomoc mu dal sám pán Makovický a keď prišiel pán farár trochu ku sebe, nejako sa odvliekol do Likávkvy. Rozišli sa nepomenení.

Srdečný pozdrav pánu redaktorovi!

Ondrej Mnich.

Kolárovice, dňa 14. októbri.

Mnohovážny Pán Redaktor!

Aby iné kraje vedely, jako sa tuná máme, úctive vás prosím, aby ste týchto pár riadkov vo vašom časopise uverejniť ráčili. Dňa 4. tohoto mesiaca rano zobudila nás ukrutná žiara, horela jedna vyfatá hora, a pretože sme v noci s istotou vedieť nemohli, kde horí, boli sme v celej dedine veľmi preľaknutí. Oškodený je tunajší krčmár, ktorého, tak sa zdá, to veľmi netlačí.

Časy máme chvála Pánu Bohu pekné, aj sme mnoho zemiakov nakopali, čo je u nás hlavnou vecou. Zišlo by sa trochu dážďa, aby nám posiate oziminy zišly, potom budeme spokojní. Ovocia, zvlášte slivák sme mali mnoho, tak že sme ich odpoly zdarma popredať museli. Keď sme mali dobrú úrodu, nebojme sa ani psoty.

S úctou

T— —l.

Práca má dve pekné vlastnosti.

Štefan Kostka zámožný gazda práve obedoval so svojou čeliadkou. On veru tak chutne jedol, že jeho polievka, opatrná a bedlivá Zuzka mala z neho potešenie.

— Veď aj zaslúži pracovitý človek ten chutný obed, veď ho krvopotne zarába.

Ale nemal veru taký dobrý apetít jediný poklad rodinný, už takmer v mládenca vyvíňujúci sa menší gazda Janko. To jest, dľa neho bol by mal apetít, ale teda nechutí mu ani polievka, ani čo iné...

— Dobre, vetila matka, na večeru ti uvarím syn môj dačo lepšieho.

Znala ona, že jej Janko celé dni zabáľal a nič nepracoval. Odpoľudnia rozkázala, že pojdu spolu aj s Jankom na roľu zemiaky kopať. Janko musel pracovať, že sa až zapotil.

Večer sedeli zas všetci pri stole. Janko ledva čakal sľúbenú lepšiu polievku. Matka sľub zadržala, priniesla mu „lepšiu polievku.“ Chasník začal chutne jesť a ustavične hovoril: „To je už potom výborná polievka!“

Matka sa len usmievala. Lebo polievka bola od poľudnia, ale robota, práca ju učinila lepšou.

V tejto malej rodinnej rozprávke obsažené je veľké poučenie jak pre rodičov, taktiež aj pre dietky. A čo je to za poučenie?

To, že máme dietky zavčas navykať ku práci, účinnosti. Aby sme nenavykali dietky na prierberivosť, na maznavosť. Nedovoľujme „preberať“ v jedle. Nech sa s tým uspokojia, čo im starostliví a pracovití rodičia predložia.

Lebo také dieťa, ktoré zavčas privyklo ku práci, zvykne po celý svoj život na jednoduché jedlá a bez preberania, s dobrou chuťou ich strovi.

Keď sú medzi tým dietky v mladšom veku prierberivé: čo sa stane potom v živote?

To, že ich dve pracovité ruky nebudú vladať uspokojiť ich nároky, ku ktorým sú už napred vychované.

Pracovitý, robotný človek má riadne menšie nároky. Lebo pracovitý človek neobracia hlavný zreteľ na to, že čo bude ozaj jesť? Sadne a jie, čo mu predložia!

Lebo práca má dve pekné prirodzenosti.

Po prvé: korení jedlo.

Po druhé: nepreberá.

Istý.

BESEDNICA.

Peniaze.

— Napisal R. Recoult. —

— Ah, ty si to, ty?

— Leon!

— Móric!

Boli to dvaja kamaráti z dob študentských, Leon Rok a Móric Menar, ktorí po dlhoročnom rozlúčení

náble boli sa zase sišli v Paríži. Bývali najlepšmi priateľmi, pokiaľ pospolu sedávali v školskej lavici, ale život ich rozviedol. Nenadále potkanie osviežilo spomienky na zaslé časy a mladí India tešili sa srdečne, že budú môcť pohovoriť si o minulosti a prítomnosti.

Onedlho sedeli vo zvláštnej izbe hostínca pri skvostne prestrenom stole a jedli hojnú večeru, ktorá ich upomínala na najkrásnejšie chvíle zo školských časov.

Pri vine hovor stal sa len dôvernejším.

— No, milý Móric, — počal Leon, — si s pomerami svojimi spokojný? Pokladali ťa za bobatého v dobe, keď opúšťali sme universitu. Zachoval si si otcovský majetok a rozmnožil si ho? Znám ti je, že bol som niekoľko rokov na cestách a že tak mnohého starého priateľa ztratil som z očí.

— Zdvojnásobil som ho.

— Ozaj?

— Áno a síce bobatým sňatkom, ktorý zároveň bol sňatkom z lásky, lebo Eugeniu svoju milujem. A pováž si, Leon, od tej chvíle, čo je mojou ženou, i láska moja k nej sa zdvojnásobila... Musíš mi odpustiť, že uviedol som ťa namiesto k sebe: do hostínca, ale dnes som sám. Žena moja je na vonkove a ja odídem za ňou len večer.

Leon sa na počutie týchto slov netváril vesele a riekol:

— Žijem na vonkove, — vravel trochu zasmušile, — tak osamelý a nudný život, že ani len počuť nemôžem o šťastnom manželstve, ani by si nevinšoval podobné. V celom našom kraji niet ženy, ktorá by sa mi ľúbila.

— Si snáď príliš výberčivým?

— Možno.

— Ctižadostivým?

— Tiež možno.

— Rád by si sa oženil bobate?

— Ovšem, ak by bolo práve možno.

— No, — vravel ticho Móric — po tých slovách, vieš čo, mám výbornú myšlienku pre teba. Ožeň sa s komornou mojej ženy!

Návrh tento mal na Leona strašlivý účinok, obrvy jeho strašlive sa stiahly a líca jeho hnevom zosinily.

— Ožeň sa s Jusínou, — pokračoval Móric, ktorý nezdal sa pozorovať rozčúlenie svojho priateľa; — je to rozkošná osôbka, mladá, pekná a pravý poklad, s ňou žena moja vždy nanajvýš bola spokojná.

— Pán Menar! — prerušil ho nazlobený Leon. — Ukončíte nemiestny tento žart. Ďalšie vtipy podobné snieť by nemohol trpelive. Komornu vašej manželky odporúčat mi za manželku je úražkou!...

— Ona má tri milióny! — dôrazne doložil Móric. Netušené toto sdelenie v zápätí malo veľiký obrat. Leon sa hneď uspokojil.

Tri milióny razom zatarasily spoločenskú priepasť medzi komornou a šľachticom, ač tento bol mladý a zo starého rodu.

— Tri milióny! — opakoval úžasle. — Nie je možné! To je rovno brozné!

— Vravím ti číru pravdu. Justina má tri milióny, má dvaadvadsať rokov, je švarná, krásnej postavy, bystroduchá a vdova.

— Vdova?

— Áno, štvrt roka predtým nežli som sa oženil stala sa ženou môjho mládenca Ďurka. Úbožiak nebol dlho šťastný, žil s ňou sotva dva lebo tri mesiace . . . Bol to poriadny človek . . .

— A tento Ďurko kde vzal tie tri milióny?

— Ďurko? Ďurko jej nenechal nič krom trochu dlhov, ktoré som sám zaplatil.

— Ale, pre Boha, vyslov sa konečne! — zvolal s ťažkou tajenou netrpelivosťou Leon, zapafujúc si cigaru.

Móric zapálil si tiež a počal vypravovať.

* * *

— Znám ti, priateľ milý, že som býval na predmestí v dome, ktorý náležal môjmu otcovi a ktorý som po ňom zdedil. Sňatkom mojím vo vlastníctvo moje prešiel i dom, ktorý stál oproti. To však nepatrí k veci. Jedného tedy dňa, asi dva roky po tom, čo sme opustili univerzitu, nalezal som sa vo svojom mládeneckom bývaní, keď k obloku privábil ma nejaký hluk. Vybliadol som von a uzrel v obloku naproti mladú krásnu dievčinu. No, budeš ju môcť posúdiť, keď uvidíš moju ženu. Zdvihla oči, povšimla si, že ju pozorujem a zmizla. Sluha môj vošiel práve do izby.

— Ďurko, — vravel som. — Znáš tam tú krásnu devicu, ktorá býva v dome tam naproti?

— Je to dcéra pána Turského.

Otec môj náležal ku známym pána Turského. Tento bol vdovec a žil, ač bol bohatý, veľmi skrovne. Do domu prichádzalo niekoľko starých pánov a hrávali v karty. Ako som uzrel dcéru, dychtil som po pozvaní k týmto večerom. Zásluhou otca môjho pozvanie to obdržal som chytro.

Vídal som teraz často Eugeniu, hovorieval s ňou a stal sa pomaly pravidelným hosťom rodiny. Aby zaľúbil sa jej otcovi a mal záminku pre svoje časté návštevy, učil som sa hrať preferanc. Študoval som chůtky starého pána, lichotil som jeho slabostiam, sdielal politické jeho názory. Ah, čo všetko človek neurobí, keď je zamilovaný!

Boli sme odhodlaní vstúpiť vo sňatok manželský. Otec môj, ktorému som bol tajomstvo naše sveril, bol nad zámery našimi uradostený. Bol som zamilovaný, sluha môj Ďurko bol niemenaj a síce do Justiny, komornej Eugeniej. Jedného dňa sdelil mi to s najzúfalejšou tvárou na svete.

— Milujem Justinu z celého srdca! — riekol.

— A miluje ťa tiež? — pýtal som sa.

— Áno.

— No, — pokračoval som, — keď miluješ ty ju a ona teba, čo ťa môže trápiť?

— Váš pán otec, milostpane, ktorý nedovolí, pokiaľ budem vo vašej službe, aby sa oženil.

Zakročil som vo prospech Ďurka pri svojom otcovi, Eugénia ma v tom podporovala a Ďurko oženil sa s

Justinou bez toho, aby bol musel vystúpiť z mojej služby.

— S tou istou Justinou, ktorá má teraz tri milióny? — zvolal Leon.

— S tou, milý priateľ. V ten čas nemala ovšem ničoho krom krásnej svojej postavy a dobrých svojich vlastností, ktoré má, jako ťa ubezpečiť môžem, ešte aj dnes.

— Ah! — zvolal netrpelive Leon. — Či ešte nepríde ten záhadný strýc, ktorý jej tie milióny poručí?

— Teraz vravieť nebudem ani o Ďurkovi ani o Justine. Do domu pána Turského dochádzal často asi štyridsaťročný, chudý a bledý pán, ktorý výtečne hral karty a ešte výtečnejšie žartoval. Menoval sa Tadeus a bol priateľom pána Turského. K vôli zotaveniu svojho zdravia prišiel sem, aby poradil sa s lekármi. Bol krom obyčajne pobožným, veľmi skúpym a nesmierne bohatým.

Často rozprával so mnou o mojej sľúbenici a nadšene velebil vzácnu jej krásu. Jako počítily milenc šťastným som bol, že hovoriť slyším o jej kráse.

— Aha, starý ten pán bol nepochybne tiež zamilovaný do Eugenie? — pátrave podotkol Leon.

— Ovšem, ale ani slovom nevyjavil jej svoju lásku. Zdá sa však, že zaujatý bol práve tak horúcou láskou k nej, jako vášnivou nenávisťou ku mne.

Tak minulo niekoľko týždňov. Láska moja k Eugenie nedala mi ďalej pokoja. Poprosil som svojho otca, aby pýtal pre mňa od pána Turského ruku jeho dcéry. Usneseno bolo, aby otec môj, keď všetci hostia opustia dom pána Turského, ešte zostal a úkol svoj vykonal.

Vtedy pán Tadeus vzal ma za rameno a opustili sme spoločne izbu.

Keď sme prišli na ulicu, pýtal sa:

— A váš otec je kde?

— Zostal ešte u pána Turského. Chee prehovoríť s ním o nejakej dôležitej veci.

— Viem, sú dobrí priatelia od mladi, a niet divu, že majú medzi sebou malé tajnosti.

Po slovách tých vyňal Tadeus z vrecka elegantnú cigarovú tašku a ponukol mi, jako to bol robil často, cigaru.

— Vezmite si túto, — vravel, — je výborná!

A keď prijal som ponúkanú cigaru, doložil:

— Vyfajčíte ju ešte dnes?

— Áno, pred spaním.

Sluha môj Ďurko prišiel mi oproti a Tadeus rozlúčil sa so mnou, keď znova vychválil prednosti darovanej mi cigary.

Cigaru mal som ešte v ruke, keď Ďurko otvoril domové dvere a ľabko pri tom na mňa narazil, tak že cigara padla mi na zem. Pršalo a drahá cigara havanská ležala v blate.

— Milostivý pán niečo ztratil? — pýtal sa Ďurko.

— Spadla mi znamenitá cigara do vody. Teraz je po nej. — A s tým odišiel som do izby aby očakával návrat svojho otca. Môžeš si predstaviť, s jakou netrpelivosťou! Zatiaľ som si v povetrí zámky stavil a sníval o blaženom šťastí, ktoré onedlho dosiahnem.

Konečne prišiel môj otec a priniesol mi zvesť, že Eugeniu nedostanem.

Bol som celý ohromený.

— Chce ešte užiť času? — jachtal som. — Nemieni ešte Eugeniu vydat? Či by to bola pravda?

— Nie, milý synu. Ruku Eugeniu už sľúbil asíce priateľovi svojmu Tadeusovi!

— Nenie možné!

— A predsa je tomu tak, milý Móric. Pán Turský miluje toho človeka nad mieru, to ti je známo a prisľúbil mu ruku svojej dcéry. Tadeus je zamilovaný do mladého dievčaťa a on má päť či šesť millionov. Pred týmto bohatstvom musíme ustúpiť.

Boľasti a zúfalstvu svojmu nebol som vstave dať nijakého výrazu, lebo strašlivá zvesť nedala mi k tomu žiadneho času. V tom Justina, žena môjho Ďurkova, vrazila do dverí a s vyjašenou tvárou zastala v prostredí izby:

— Oh, milostivý pane, — vzdychala, — Ďurko umiera!

Odbehli sme do izby Ďurkovej, ktorá nachodila sa nad mojou. U umierajúceho bol prítomný už lekár.

— Človek ten je otrávený, — vravel, — keď Justina bola opustila izbu.

— A kto by mu bol dal jed? — pýtal som sa.

— Ten, ktorý vyfajčil mu dal túto cigaru! — odvetil lekár s pokynom na polozhorelú cigaru, ktorá ležala na stole.

Všetko bolo mi jasné.

Jed ten bol určený pre mňa, ale usmrtil druhého, lebo úbohý Ďurko, ktorý cigaru zdvihol a fajčil, skončil bez toho, aby sa bol prebral znova k povedomiu.

Bol som hlboko rozrušený. Odbehol som a zamieril k vrahovi Ďurkovmu.

Vo zjave mojom muselo byť čosi brozného, lebo Tadeus pri sľadení mňa zbfadol. Sotva som vedel prehovoriť slova, on už schytil revolver, ktorý visel na stene vedľa jeho postele a pokiaľ volal o pomoc, na mňa mieril. Zbraň vytrhol som mu z ruky.

Sbehli sa sluhovia Tadeusovi, vrhli sa na mňa a odobrili revolver.

Pod záminkou, že hodlá policii urobiť oznámenie, Tadeus odišiel a od tých čias nebolo o ňom ani chýru. Ušiel.

Pán Turský bol ako zničený: vrahovi chcel dať svoju dcéru za ženu!

Otec môj ho tešil.

— Nikto nevie, — vravel, — že sľúbili ste ruku vašej dcéry Tadeusovi, a každému je známo, že syn môj miluje vašu dcéru. Ešte dnes musí byť dcéra vaša vyhlásená za jeho nevestu a tajomstvo zachované bude navždy.

Zasľúbenie moje s Eugeniou na druhý deň bolo oznámené a o mesiac pozdejšie bol som najšťastnejším manželom.

— To je história podivuhodná! — vravel zamyslený Leon. — A čo sa stalo s podlým Tadeusom? Policia vraba nestihala?

— Policia stihala ho, ale nechytla.

— A Justina, pani Justina? — pýtal sa Leon, ktorý nemienil už millionárku proste nazvať menom. Posiaľ neriekol si mi, ako prišla k tým trom millionom!

— Strpenie priateľko! Tedy Justina oplakávala svojho manžela a stále vrúcejšie sa túlila k mojej žene, tak že domnievali sme sa, že dlho zostane v našej rodine. Je to výborná komorná. Ale jedného dňa, asi pred štvrt rok, dostavil sa do môjho prilytku verejný sluha.

— Aba! — zvolal potešene Leon. — Teraz prilytu tie tri milliony!

— Vskutku, blížime sa k nim. Dostavil sa tedy verejný posluha a doručil mi listok, ktorým vyzvaný som bol, aby sa odobral do istého domu asíce v prievode Justiny. Riadky napísané byly prosebné, tak že roznieťily moju zvedavosť... V ustanovenú chvíľu boli sme v udanom dome. Sluha dovedol nás do izby, kde našli sme umierajúceho, ktorému kňaz dával cirkevnú potechu. Ten skonávajúci bol Tadeus!

— Tadeus, vrah Ďurkov? — pýtal sa Leon.

— Áno, priateľko. Túžil po odpustení Justinom pred svojou smrťou a cena toho odpustenia bola tri milliony, lebo jej toľko daroval!

— Tri milliony! — zopakoval Leon.

Zamíkol na okamih, načo o chvíľu doložil:

— Nepôjdeš ku tvojej žene?

— Ba, ale dnes viac ma už neočakáva, máme tedy času.

— Ty máš, ale ja nie. Ktože vie, či niekto neokráda ma zatiaľ o Justinu!

— Hm, pravda. Skoro ľutujem, že som sa ti bol o nej zmienil.

— Prečo?

— Lebo takého manželstva pozdejšie mohol by si snáď ofutovať.

— Ja? Nikdy priateľko!

— Pováž, je to len komorná!

— Tri milliony!

— Justina, ktorá štyri roky obsluhuje moju ženu!

— Tri milliony!

— Si hrdým na svoj pôvod šľachtický, máš predsudky...

— Ja predsudky? Uchovaj Bože! — živo odvetil Leon.

— Nož ak takto smýšľaš, tak poďme. Najmíme si voz a za hodinu sme v mojej vile.

* * *

Krásou Eugeniinou bol Leon uchvátený. Ale zrak jeho hľadal Justinu. Práve chcel otvoriť ústa, aby sa opýtal kde je, keď vošla do izby. Bola krásna, pôvabná. Začervenala sa, ale gamby jej sa usmievaly a oči jej pátraly svodne.

Leonovi zaľúbila sa na prvý pohľad, ale menej ľúbil sa mu jej sprievodca, ktorého viedla za ruku: švarný veľký mladý človek v odevu kočíšskom.

— Čakala som na vás, milostpane — hovorila Justina k Móričovi. — Chcela by vás o niečo poprosiť.

— O čo?

— Prosím vás o dovoľenie, aby sa vydat mohla za Martina — odvetila s pokynom na svojho sprievodcu.

— Dovolenia môjho vám netreba, — odpovedal Mórič. — Ste paňou svojej vôle. Predsa však hodlal som prehovoriť s vami ohľadom jedného môjho priateľa.

— Ktorý by si ma vzal za ženu k vôli mojím trom millionom! — doložila chvatne Justina. — Ah nie, Martin neberie si ma k vôli mojím peniazom. Požiadal ma o moju ruku prv než som bola bohatá. A je z rodiny Ďurkovej. Čože, či mu je nie trochu podobný?

— Keď sa máte radi, to je druhá vec! — zvolal Mórič. — Dobre, soberte sa tedy!

— A na mňa, — pošepol mu Leon — zabúdaš úplne?

— Poteš sa myšlienkou, — tiež šepkom odpovedal Mórič, — že ochránil som ťa pred nerovným manželstvom.

CHÝRNIK.

Jeho veličenstvo v Gedelove. Jeho veličenstvo dňa 13. októbra pricestoval z Viedne do Gedelova. Jeho veličenstvo kráľ počas svojho päťtýždňového pobytu v Gedelove sotva príde do Budapešti, lebo si chce odpočinúť. Po vybavení vážnych štátnych záležitostí zbývajúci čas jeho veličenstvo venuje polovkám.

Szombathelyský biskup zomrel. Kornel Hidassi, rim. kat. biskup v Szombathelyi zomrel po dlhotrvajúcej nemoci večer dňa 11. okt. Zosnulý arcipastier narodil sa 13. júna 1828. v Komárne. Za kňaza vysvätený bol roku 1851. v Ostrihome. Onedlho stal sa profesorom a neskôr direktorom gymnásia a konviktu v Trnave Roku 1876. vymenovaný bol za ostrihorského kanonika a roku 1882. v októbri po smrti biskupa Imricha Szabó vymenoval ho kráľ za biskupa do Szombathelyu Odtedy príkladne spravoval sverenú mu diecézu, a svojím bohatým životom slúžil za príklad veriacim. Žil výlučne len svojej cirkvi a vyhýbal politickým bojom, prečo tešil sa všeobecnej úcte. Zosnulého biskupa dňa 15. t. m. pochoval v Szombathelyi sedmohradský biskup Majláth za veľkej účasti kňazstva a obecnstva. Spravovanie diecézy prevzal biskupský námestník Karol Stegmüller, cirkevné funkcie však odbavuje pomocný biskup dr Vilhelm István.

Sňatok v kráľovskej rodine. Sobáš arcikňažny Marie Reinerie s württemberským kniežatom Robertom odbývať sa bude 29. októbra vo Viedni. Mladucha je sestrou arcikňažata Franca Salvatora, manžela arcikňažny Marie Valerie, a mladoženich synom württemberského princa Filipa.

Zimné hospodárske naukobehy. Hospodársky spolok stolice nitrianskej tak ako už po dva roky i teraz zariadi v Nitre zimný hospodársky naukobeh. Naukobeh počne sa 18. novembra a trvá do konca februára. Prihlásiť sa možno do 30. októbra. Za poslucháčov prijmu od sa 17. rokov starší gazdovski synovia, ktorí i sami zapodievajú sa s roľníctvom, ďalej hospodárski sluhovia. Za celé zaopatrenie každý poslucháč platí mesačne 24 korún. — Ten istý spolok v Nových Zámkoch od 1. decembra poénuc za dva mesiace každú nedeľu popoludní usporiada *hospodárske prednášky* pre gazdov. Prednášať budú statkári, arendátori a hospodárski úradníci o všetkých odvetviach hospodárskych. — Ďalej menovaný spolok vo Farkašde a v Piešťanoch cez december a január sriadi naukobeh cieľom osvojenia si košíkárstva. Kto by sa chcel zúčastniť, môže sa prihlásiť u predstavenstva obce Piešťan alebo Farkasdu. Spolok i touto cestou prosí pánov farárov, statkárov, učiteľov a notárov, aby upozornili gazdov na tieto naukobehy.

Chorá cisárovná. Matka nemeckého cisára Vilhelma, vdova po cisárovi Fridrichovi tieto dni v Homburgu nebezpečne ochorela na obličkovú nemoc. Nemoc ovdovelej cisárovnej je tak povážlivá, že cisár Vilhelm i so svojou manželkou odcestoval do Homburgu ku svojej chorej matke.

Zasľúbenie hollandskej kráľovnej. Mladá kráľovná hollandská Vilhelmína tieto dni zasľúbila sa s mecklenburgsko-schwerinským princom Heinrichom, nadporučikom pri pruských gardových strelcoch. Mladá kráľovná je 20ročná a mladoženich 24ročný. V Holandsku s veľkou radosťou prijali chýr o zasľúbení sa svojej mladej kráľovnej. Sobáš odbývať sa bude v januári.

Inštalácie fôšpanov. Inštalácia nového zvolenského fôšpána Ludvika *Kürthy* prevedie sa pravdepodobne dňa 25. októbra v B. Bystrici. — V Dolnom Kubíne dňa 22. t. m. budú inštalovať *Jozefa Csillaghyho* a v Lipt. Sv. Mikuláši dňa 29. t. m. *Aristida Szmrécsányiho*.

Voľba mešťanostu v Kremnici. Zvolením Jozefa Chabadu za krajinského vyslanca v Kremnici uprázdnilo sa miesto mešťanostu. Voľba nového mešťanostu prevedie sa dňa 29. t. m. Dosavád sú dvaja kandidáti: *Emil Palkovics*, tamojší policajný kapitán a *Jozef Szmetanovics*, tiež tamojší hlavný notár.

Poctenie pamiatky. Jako známo pri vyslobodení kresťanov v Pekingu padol aj fregattný kapitán *Eduard Thomann*, veliteľ válečnej lode „Zenta“. Jeho veličenstvo tak poctil pamiatku v boji padlého hrdinu, že ho po smrti vyznačil rytierskym krížom rádu Leopoldovho s diamantovou ozdobou.

Smrť. *Alexander Erkl*, dirigent orchestru a hudobný správca budapeštianskej kráľ. Opery 14. t. m. zomrel v Békés-Čabe v 55. roku veku svojho. Zosnulý bol jedným z najprvších uhorských skladateľov hudobných kusov. Mrtvolu jeho doviezli do Budapešti a tu v Kerepešskom cmenteri pochovali.

Starostlivý kráľ. Rano dňa 13. t. m. práve keď prišiel jeho veličenstvo do gedelovského kaštieľa, jednu tam zamestnanú upratovačku ranila mŕtvica. Prvou pomocou prispeli jej bavorský princ Juraj a dvorný lekár dr. Kerzl, ale nešťastná ženská o polhodinu neskôr zomrela. Keď sa kráľ dozvedel o prípade, osvedčil sa, že o pohrab a výchovu troch maloletých sirôt on sa postará.

Kamenné uhlie v Bojniciach. Gróf Ján Pálffy starší, ktorého teraz za jeho trojmillionovú základinu darovanú v prospech študujúcich synov strednej triedy všade oslavujú, je aj majiteľom bojnického zámku pri Prievidzi v Nitrianskej. Na okolí zámku nachádzajú sa veľké ložiská kamenného uhlia, ktoré teraz chce gróf využívať. Dľa mienky znalcov na bojnickom ložisku nachádza asi 1600 millionov tonn uhlia, ktoré je skoro tak dobré ako pruské. Grófovi zastupitelia s majiteľmi okolitých pozemkov uzavreli smluvu, dľa ktorej patriční gazdovia z kamenného uhlia vyťaženého na ich pozemku dostanú istú časť. — Zaiste otvoreniu bane potešili by sa tamojší obyvatelia, lebo by prišli mnohí k istému zárobku.

Požiare. Vo zvolenskej stolici tieto dni na dvoch miestach pustošil požiar. V obci *Selče* dňa 9. t. m. vypukol požiar, ktorému padlo za obeť 16 domov s pobočnými staviskami. Zhorela aj fara a notársky príbytok. — V *Jakubovej* tiež spustošil požiar viac domov s hospodárskymi staviskami. Škoda je tým väčšia, lebo na obidvoch miestach len málokto boli poistení a všade zhorela tohoročná úroda. — Vo *Vrbici* (Liptov) zhorelo 9 stodôl a v *Bodafalve* tiež jedna stodola so zbožím.

Prvý sňah. Na holiach turčianskych a liptovských 15. októbra padnul prvý sňah. Zo Spišu oznamujú, že aj Tatry sú už pokryté sňahom.

Dar rakúsko uhorským námorníkom v Číne. Arcikňažna Marie Jozefa manželka arcikniežata Ottu poslala rakúsko-uhorským námorníkom bojujúcim v Číne desaťtisíc cigarett a päťtisíc cigár. Statní námorníci o 40 dní dostanú arcikňažnin dar, ktorému sa zaiste potešia a to tým viac, že tak cigarety ako i cigary sú z najlepšieho dohánu zbotovené.

Nešťastie na železnici. Gróf Edmund Zichy má železnicu v Remeci, v bibarskej stolici, ktorá mu bola povolená len na vyvážanie dreva z jeho lesov. Vzdor tomu ale, že ľudia na tej železnici prevážať neslobodno, tieto dni viezlo sa na nej 15 robotníkov. Robotníkov vezúci vlak sotva že sa z Remecu pohnul, následkom šikmej dráhy a svojej vlastnej váhy hrozou rýchlosťou ubiehal do doliny potoku Jád a tu potom pri moste vedúcom cez potok, vyšliapl sa z koľajnice a srútil sa do vody. Troch robotníkov naskutku zabilo a osem ľudí utrpelo ťažké úrazy. Vrechnosť zaviedla vyšetrovanie.

Veľká krádež. V kaštieľi baróna Ernesta Daniela, bývalého ministra kupectva, vo Veľkej Gaji (temešská st.) jeden neverný sluha ukradnul šperky barónkyne v hodnote štyridsaťtisíc korún. Sluha jeden šperk založil na 4000 korún v sporiteľni vo Verseci a potom s tými peniazmi ušiel do Belehrada.

Odrezali mu hlavu. Stefan Stigner gazda v Bouyháde spozoroval, že sa mu chce zlodeji vlámať do maštale a preto s paholkom stal si v maštali na postriežku. A skutočne okolo polnoci zlodeji vyrezali na dverách diery a cez ňu tísli dnu nohami jedného svojho kamaráta. Stigner medzi tým spravil si z povrazu slučku a založiac povraz zlodejovi na nohy ťahal ho dnu. Lapený lúpežník počal kričať na svojich kamarátov, aby ho vytiahli von, ale sa im to už nepodarilo, lebo gazda silno držal lúpežníka za nohy a volal o pomoc, načo vonku stojaci lúpežníci ušli. Keď na krik sbehlí sa susedia a v diere našli len krvavé telo — bez hlavy. Ušli lúpežníci totiž odrezali a odniesli svojmu súdruhovi hlavu, aby ich nemohol prezradiť. Žandári teraz hľadajú lúpežníkov a vrahov.

Koľko sa sossbieralo na Kossuthov pomník. Prvá vlastenská sporiteľňa v Budapešti, ktorá manipuluje sossbierané peniaze na sochu Ludvika Kossutha, teraz uvedomila hlavnomestský magistrát, že posiaľ na označený cieľ dostala 728.543 korún a 34 halierov.

Nešťastie vo zverinci. V budapeštianskom zverinci v mestskom lesíku krotiteľ zvierat Matiaš Szobin chcel pripraviť levom zimné ložisko, preháňal leopardov z jednej klietky do druhej. Leopardom sa to nepáčilo a všetky tri beštie napadly Szobina a dotrhaly mu ramená a ľavé stehno. Nešťastného človeka len ťažko ratovali z pazárov leopardov a zaviezli do nemocnice.

Srážka vlakov. Na stanici v Trnave tieto dni z Prešporoku jachajúci nákladný vlak srazil sa s osobným vlakom došlým z Kútov. Jedon cestovateľ utrpel ťažké a viacerí ľahšie úrazy.

Tyfus v Košiciach. Z Košíc píšú, že v tamojších kasárňach mnoho vojakov ochorelo na tyfus. Nebezpečná nemoc sa ešte vždy šíri a už i viac dôstojníkov ochorelo na ňu. Vrechnosť studne zatvorila a porobila potrebné ochranné poriadky.

Ušiel so svojou testinou. Neslýchaný prípad, ale predsa sa stal a to v Temešvári. Súkromník Karol Tlatt, ktorý oženil sa v auguste s dcérou Karoliny Schullerovej, tieto dni ušiel so svojou testinou. Tlatt už dávnejšie pestoval pomer so svojou ešte mladou testinou, pre čo potom často bývaly búrky medzi mladými manželmi. Úskoci sobrali sebou mnoho cenných predmetov a väčší obnos peňazí.

Pekné dedičstvo. Z Paríža píšú, že tieto dni zomrela vdova po senátorovi Perretovi jedon million frankov poručila trom deťom predsedu francúzskej republiky Emila Loubeta.

Čo stojí jedon vojak ročne? Pešiak 221 zlatých, jáger 226 zl., jazdec 408 zl. a vozotajec 500 zlatých.

Učeň. Ján Ruzsa, stolársky majster vo Zvolenskej Radvani potrebuje za učňa 13—14ročného mladíka z poriadneho domu.

KU OBRÁZKU.

Ťažká operácia.

No, stálo to práce pokým ju nahovorili. Každá jej priateľka hovorila, že ani nevedela len keď už bol von. Ale ona pochybovala, žeby trhanie zuba šlo bez bóla. A potom, veď je len taká malá dieročka na ňom a pre tú by si ho mala dať vytrhnúť... Nie a nie!... Ale bezsenné noci, trhanie v zube, ukrutný bôľ, primaly ju aby sa podrobila tej ťažkej operácii. Bola by sa však vrátila odo dverí starého hodinára, pre jeho šikovnosť v trhaní zubov chýrneho na celom okolí, ale šly s ňou priateľky — až po dvere, potom už hodinár vzal svoju pacientku do „práce.“ Mal on v tom už veľkú prax, ako oklamať pacientku. Najprv pred jej očami obzrel „kľúč,“ či je nie hrdzavý a potom tiež pred jej očami ukryl si ho za chrbát a obzeral boľavý zub stále hovoriac, že jej ho nevytrhne, len treba z dierky vyškrabať kus pozostaleho jedla. A starý hodinár pózerá, pózerá, prehovára až zrazu založí kliešte — a ženičky stojace v kuchyni so zatajeným dychom počujú — výkrik. „No už je von!“ myslia si. A skutočne. Pacientka vyjde z izby a tiež hovorí: „ani som nevedela, len keď už bol von!“

ODKAZY REDAKCIE.

Ct. p. Št. Sz. v H.: Programm sme nečítali, lebo sme ho nedostali. Toľko však sme už spozorovali, že nebude stáť na tom stanovisku, ktoré my zaujímame a tak stáť bude proti nám.

Cena potravných článkov.

Budapešť, 19. októbra.

V budapeštianskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädčina* predok 122, zadok 120, polievková 120, jazyk 118, obličky, ľadviny 150, čistené 280 halierov za 1 klg. — *Barančina*: predok —, zadok — hlov. — *Teľčina*: predok 120, zadok 106, stehno 240 hlov za 1 klg. — *Bravčovina*: 114, stehno a lopatka

124 hlov za 1 klg. — *Sunka*: pražská 180, surová 140 hlov za 1 klg. pri kúpe najmenej 5 klgrov.

Masť: Sviňská 124 hlov, loj 110 hlov, slanina ku roztopeniu — hlov a husacia masť 250 hlov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 90, sliepku 150, kohúta 200 hlov. Za jednu tučenú kačku 200, za tučenú hus 400 hlov. — *Očistená drúbež*: kura 90, sliepka 140, kapúň 240 hlov, tučená hus 400 halierov (za jeden klg. tučenej husy 112 hlov), morka 360 hlov, kačka za kus 200 hlov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 8 kusov za 40 hlov, menšie 35 kusov za 2 koruny, ku čaju 7 kusov za 40 hlov.

Ryby: Kapor 200, sumec 160, štika 140, zubáč 240, jesater 400, okúň 240 hlov za klg. Raky: kus za 16 hlov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 180, ku čaju 240 hlov za 1 klg. Tvaroh 32 hlov za kilo. — Smotana 60 hlov za liter. — Pár holubov 120 hlov, divá hus —, divá kačka —, jarabica 120 hlov za kus. — Zajac za kus 2 kor. 80 hlov. — 1 klg. divej svine — hlov. Srna 60 hal. za klg. — Zemiaky 6 hlov za klg.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
kor.	26:80	25:40	24:00	23:00	22:40	21:00
číslo:	6	7	7½	8		
kor.	19:20	16:20	14:00	11:40		

Pšeničné otruby drobné po kor. 8:50, hrubé po 8:80.

Zeleniny: *Zemiaky* ružiaky kor. 2:40—3:00, žlté kor. 3:50—4:00, rožky kor. 5:50—6:50, biele kor. 2:20—2:60 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) za kus 8 hl. kor. — *Cibuľa* kor. 5:00—8:40 m. c. *Zeler* 100 kusov — *Nové uhorky*: za kus 26 halierov.

Strova: *Hrach* liter 24 halierov, čistený starý 18—30 hal. za liter. *Sošovica*: domáca 16—24 za klg. *Riža* 20 hlov za kilo. *Zelená fazuľa nová* 28 hal. za klg.

Chlieb: miestny od pekára biely 26—30 hlov, čierny 20—22 hlov za kilogrammu.

Budapeštianska bursa s úradným značením cien dňa 19. októbra.

O b i l i e	Jakosť dla hekt.	Za 50 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.	Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.
		od	do						
Pšenica banátska ...	74-75	7.20	7.75	Státny dlh. (Za každých 100 korún)			Prvá uhor. poisť. spol.	5075.-	5125.-
" peštianska ..	75-77	7.15	7.60	Uhorská zlatá renta 4% ..	94.60	95.15	Pešt. uh. kupec. b.	2550.-	2560.-
" stolnobelehradská ..	75-78	7.15	7.70	" korunová renta 4% ..	80.00	80.20	Pešt. prvá vlast. sporiteľňa ..	16050.-	16100.-
Raž (žito) ..	70-72	6.85	7.10	Uhorské regálové úpisý 4½% ..	98.55	99.10	Šalgó-tarjánka baňa na uhlie	624.00	626.00
Jačmeň na krm ..	60-62	5.90	6.10	" premiové úpisý ..	163.00	164.00	Záložné listy.		
" na pátku ..	62-64	5.50	5.75	Uhorská tiskovo-segedínska po- žička 4% ..	118.00	139.00	Uhorského pozem. úverového ústavu 4% ..	91.50	92.00
" na várku ..	64-66	—	—	Uhorská žel. požíčka 4½% v zl. vyvážkové úpisý 4% ..	100.00	101.00	Uhorského úver. záložného ú- stavu 4½% ..	98.00	99.00
Ovos ..	39-41	5.25	5.75	Spoločná požíčka v beš. penia- koch 4½% ..	96.75	97.25	Uh. úver. ústavu s premiou 4% ..	115.00	116.00
Kukurica ..	—	6.55	6.60	Z r e b y.			Čísársky dukát ..	11.44	11.50
P.oso ..	—	5.50	5.70	Spolku „Jó sziv“ ..	6.00	6.50	Dvadsať-frankovník ..	19.25	19.29
Ľepica ..	—	13.50	14.00	Uhorského „Červené kriša“ ..	18.50	19.50	Nemecká ríšska marka ..	117.95	118.75
Datelinové semá, luc. ..	—	40.-	45.-	Bakoskeho ..	42.50	43.50	Striebro ..	—	—
" červené ..	—	—	—	Basilika ..	11.50	12.50			
Sviňská masť peštianska ..	—	59.00	59.50						
" vídiecka ..	—	—	—						

Platný od 1. októbra 1900.

Vozný železničný poriadok.

Platný od 1. októbra 1900.

Zólyom—Zólyom-Brézó.							Zólyom-Brézó—Zólyom.						
Stanice	triedy	nák. os.	miešan.	miešan.	miešan.	osobný	Stanice	triedy	osob.	nák. os.	miešan.	miešan.	miešan.
		vlak	vlak	vlak	vlak	vlak			vlak	vlak	vlak	vlak	vlak
		I—III.	I—III.	I—III.	I—III.	I—III.			I—III.	I—III.	I—III.	I—III.	I—III.
Zólyom	ind.	4:20	8:39	12:05	5:20	8:40	Zólyom-Brézó	ind.	—	5:00	—	1:03	5:00
Zólyom város 1. sz.	»	*4:26	8:46	*12:10	*5:26	*8:45	Lopér A.-Lehota 26.	»	—	*5:09	—	1:10	5:09
Sziliács	»	4:41	9:01	12:23	5:39	8:58	Péteri	»	—	5:18	—	1:21	5:17
Farkas-Petőfalva	»	5:00	9:20	12:38	5:54	9:13	Garam-Hidvég	»	—	5:29	—	1:29	5:27
Zólyom-Radván	»	5:19	9:39	12:54	6:10	9:28	Németfalva 23. sz.	»	—	*5:38	—	*1:36	*5:34
Beszt.-Szt.-János	»	5:28	9:48	1:02	6:18	9:38	Borosznó Szt.-Andr.	»	—	*5:50	—	1:46	5:45
Beszterezebánya	érk.	5:33	9:54	1:06	6:23	9:43	Mezőköz 21. sz. 6.	»	—	*6:00	—	*1:54	*5:52
Beszterezebánya	ind.	5:50	—	1:18	6:45	—	Libetbánya 20. sz. 6.	»	—	*6:09	—	2:03	6:01
Sálfalva 16. sz. 6rh.	»	*6:01	—	*1:32	*6:57	—	Luczatő	»	—	6:26	—	2:19	6:12
Zólyom-Lipcse	»	6:15	—	1:50	7:11	—	Zólyom-Lipcse	»	—	6:37	—	2:29	6:32
Luczatő	»	6:37	—	2:12	7:31	—	Sálfalva 16. sz. 6rh.	»	—	*6:52	—	*2:41	6:34
Libetbánya 20. sz.	»	*6:44	—	2:20	7:39	—	Beszterezebánya	érk.	—	7:05	—	2:52	6:44
Mezőköz 21. sz. 6rh.	»	*6:53	—	*2:29	*7:48	—	Beszterezebánya	ind.	7:15	—	10:10	3:10	7:09
Borosznó Szt.-Andr.	»	*7:01	—	2:39	7:57	—	Beszt.-Szt.-János	»	7:21	—	*10:14	3:17	7:15
Németfalva 23. sz.	»	*7:12	—	*2:51	*8:07	—	Zólyom-Radvány	»	7:28	—	10:22	3:25	7:22
Garam-Hidvég	»	7:22	—	3:00	8:16	—	Farkas-Petőfalva	»	7:41	—	10:39	3:41	7:35
Péteri	»	7:33	—	3:12	8:27	—	Sziliács	»	7:54	—	10:59	3:59	7:48
Lopér A.-Lehota 26.	»	*7:40	—	3:20	8:34	—	Zólyom város 1. sz.	»	*8:02	—	*11:10	4:10	*7:57
Zólyom-Brézó	érk.	7:48	—	3:29	8:42	—	Zólyom	érk.	8:07	—	11:15	4:16	8:02

Pozsony—Lipótvar.							Lipótvar—Pozsony.							
Stanice	triedy	osobný	osobný	rýchlo	osobný	miešan.	Stanice	triedy	osobný	osobný	osobný	rýchlo	miešan.	osobný
		vlak	vlak	vlak	vlak	vlak			vlak	vlak	vlak	vlak	vlak	vlak
		I—III.	I—III.	I—II.	I—III.	I—III.			I—III.	I—III.	I—III.	I—II.	I—III.	I—III.
Pozsony	ind.	1:40	6:00	9:36	1:15	6:15	Lipótvar	ind.	1:16	4:35	11:24	5:46	6:15	8:55
Dynamitgyár 1. sz.	»	—	*6:09	—	—	*6:24	Bucsány	»	—	*4:44	11:33	—	*6:29	9:05
Récse	»	1:54	6:16	—	1:30	6:30	Lócz-Bresztovány	»	1:32	4:52	11:40	5:54	6:39	9:15
Sz.-György	»	2:05	6:28	9:52	1:41	6:43	Nagyszombat	érk.	1:47	5:07	11:54	6:04	7:03	9:31
Grínád 7. sz. 6rh.	»	—	*6:36	—	*1:48	6:52	Cziffer	ind.	2:12	5:37	12:31	*6:16	—	10:02
Bazin	»	2:21	6:43	10:00	1:56	7:00	Báhony	»	2:21	5:45	12:39	—	—	10:10
Terling-Modor 10.	»	—	*6:51	—	—	*7:08	Modor-Senkvicz	»	2:36	6:00	12:52	—	—	10:26
Modor-Senkvicz	»	2:35	6:59	—	2:09	7:15	Terling-Modor 10.	»	—	*6:06	—	—	—	*10:32
Báhony	»	2:48	7:12	—	2:22	7:28	Bazin	»	2:56	6:15	1:05	6:35	—	10:45
Cziffer	»	2:55	7:19	*10:18	2:29	7:36	Grínád 7. sz. 6rh.	»	—	6:20	*1:10	—	—	10:51
Nagyszombat	érk.	3:08	7:33	10:27	2:42	7:50	Szt.-György	»	3:07	6:29	1:19	6:42	—	11:02
Lócz-Bresztovány	ind.	3:33	7:56	*10:39	3:04	8:15	Récse	»	3:22	6:40	1:31	—	—	11:14
Bucsány	»	—	8:03	—	3:10	*5:12	Dynamitgyár 1. sz.	»	—	*6:45	*1:36	—	—	*11:19
Lipótvar	érk.	8:47	8:12	10:47	3:19	8:30	Pozsony	érk.	3:38	6:56	1:47	6:58	—	11:30

Nyitra—Lipótvar.				
Stanice	triedy	osobný	osobný	miešan.
		vlak	vlak	vlak
		I—III.	I—III.	I—III.
Nyitra	ind.	6:30	9:50	3:44
Kajsa 10. sz. 6rh.	»	*6:38	*9:58	*3:55
Úzbégh	érk.	6:44	10:04	4:04
Andacs 3. sz. 6rh.	ind.	*6:54	*10:13	*4:18
Elecske	»	7:02	10:21	4:29
Récse	»	7:17	10:34	4:47
Galgócz	»	7:36	10:49	5:11
Lipótvar	érk.	7:44	10:57	5:22

Lipótvar—Nyitra				
Stanice	triedy	osobný	miešan.	miešan.
		vlak	vlak	vlak
		I—III.	I—III.	I—III.
Lipótvar	ind.	8:25	11:40	6:00
Galgócz	»	8:35	12:00	6:22
Récse	»	8:58	12:31	6:55
Elecske	»	9:06	12:46	7:10
Andacs 3. sz. 6rh.	»	*9:12	*12:55	*7:19
Úzbégh	érk.	9:20	1:06	7:30
Kajsa 10. sz. 6rh.	ind.	*9:28	*1:19	*7:44
Nyitra	érk.	9:35	1:30	7:55

Pozsony—Dévény-Ujfalu—Szakolca.					Szakolca—Dévény-Ujfalu—Pozsony.				
Stanice	triedy	osobný	osobný	osobný	Stanice	triedy	osobný	osobný	osobný
		vlak	vlak	vlak			vlak	vlak	vlak
		I—III.	I—III.	I—III.			I—III.	I—III.	I—III.
Pozsony	ind.	6:15	1:30	5:51	Szakolca	ind.	5:00	9:25	4:55
Vöröshid	»	*6:21	*1:36	*5:58	Hollcs	érk.	5:10	9:35	5:05
Lamacs	»	6:28	1:43	6:06	Egbell	ind.	5:27	9:52	5:23
Dévény-Ujfalu	érk.	6:39	1:54	6:15	Kutti	»	5:37	10:02	5:33
Dévénytő	»	6:50	2:05	6:24	Székelyfalu-Búr-Szt.-György	»	5:49	10:16	5:50
Zohor	ind.	7:07	2:23	6:43	Morva-Szt.-János	»	5:55	10:22	5:56
Detrekő-Csütörtök	»	7:17	2:33	6:55	Nagy-Lévard	»	6:07	10:35	6:08
Malaczká	»	7:30	2:48	7:10	Malaczká	»	6:22	10:52	6:23
Nagy-Lévard	»	7:44	3:02	7:25	Detrekő-Csütörtök	»	6:32	11:02	6:33
Morva-Szt.-János	»	7:58	3:16	7:41	Zohor	»	6:41	11:12	6:42
Székelyfalu-Búr-Szt.-György	»	8:06	3:25	7:50	Dévénytő	érk.	6:53	11:24	6:53
Kutti	érk.	8:16	3:35	8:01	Dévény-Ujfalu	»	7:03	11:36	7:01
Egbell	ind.	8:30	3:50	8:28	Lamacs	ind.	7:25	11:56	7:21
Hollcs	érk.	8:43	4:04	8:44	Vöröshid	»	7:30	*12:00	*7:25
Szakolca	»	8:55	4:16	8:57	Pozsony	érk.	7:35	12:05	7:30

* Podmienenčne vlak zastane. Hrubé čísla značia nočné hodiny.

Tlačou cis. a král. dvornej knihtlačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.